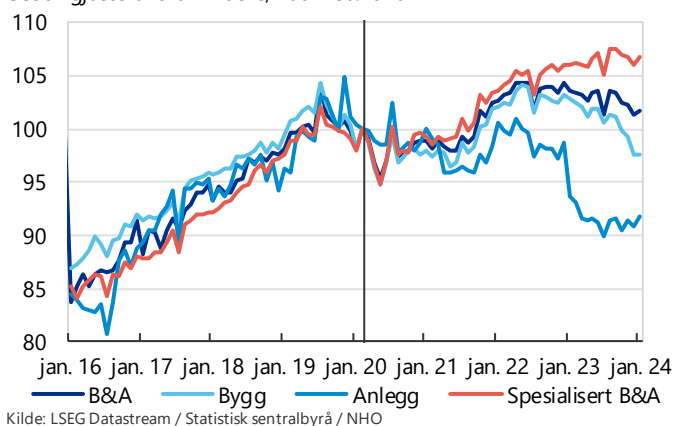

På tirsdag slippes SSBs **produksjonsindeks for bygge- og anleggsvirksomhet for februar**. I januar var produksjonen i bygg og anlegg 1,6 prosent lavere enn for ett år siden jf. figuren under. Produksjonsfallet innenfor anleggsvirksomhet i januar for ett år siden skyldtes til en viss grad at det statlige selskapet Spordrift AS ble tilbakeført til Bane Nor og dermed ikke lenger regnes som markedsrettet virksomhet og gikk ut av statistikken. Produksjonen innenfor anlegg var deretter sidelengs gjennom 2023. Nedgangen i produksjonsindeksen totalt sett drives av nedgangen i bygg, som i sin tur skyldes lavere igangsetting av nye boliger. Ifølge Boligprodusentenes forening var igangsettingen i februar i år 20 prosent lavere enn på samme tid i fjor. Produksjonen innenfor spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet, som blant annet inneholder VVS, el-installasjon og ferdigstilling av bygg, holder seg fremdeles oppe, som kan henge sammen med at produksjonen skjer sent i verdikjeden. Vi venter svak produksjonsutvikling fremover som følge av lave boliginvesteringer og svak boligangsetting.

Norge: Produksjonsindeks for B&A

Sesongjustert volumindeks, 100=feb.2020

Onsdag publiseres tall for **varehandelsindeksen og varekonsumindeksen for februar**. Varehandelsindeksen måler utviklingen i omsetningsverdi og -volum i detaljhandel, engros handel og bilhandel. Detaljhandelen utenom omsetning og reparasjon av biler var i januar om lag uendret måned/måned. **Varekonsumindeksen** måler volumutviklingen i husholdningenes varekonsum. I januar falt varekonsumet totalt 1,4 prosent måned/måned, drevet av et fall i bilkjøpene og i matvarekonsumet på henholdsvis 9 prosent og 1,5 prosent. Likevel er bilkonsumet vel 30 prosent høyere enn for ett år siden. Forbruket av elektrisitet og brensel økte 4 prosent fra desember til januar.

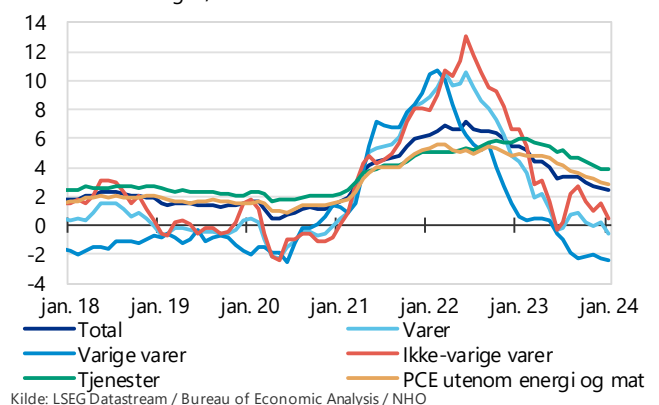
Ukens internasjonale høydepunkt er **Riksbankens rentebeslutning** på onsdag. I februar vurderte Riksbanken at pengepolitikken hadde bidratt til svakere inflasjonstrykk, og til at inflasjonsforventningene var tydelig forankret ved inflasjonsmålet. Det er særlig lavere energipriser som trekker ned inflasjonen nå. I februar var kjerneprisveksten (KPIF) 2,5 prosent år/år. Utenom energi var svensk inflasjon (KPIFXE) 3,5 prosent år/år

i februar. I januar økte svensk BNP 0,9 prosent, men var fremdeles 0,6 prosent under nivået ett år tidligere. Svensk økonomi har krympet de tre siste kvartalene og tynges av svak forbruksutvikling. Kombinert med fallende inflasjon bidrar dette til at den svenske sentralbanken har signalisert rentekutt allerede i løpet av første halvår i år. Vi venter at sentralbanken holder renten uendret på onsdag, og at første rentekutt kommer på rentemøtet i juni.

Onsdag kommer også **EUs Economic Sentiment Indicator (ESI)**. ESI sammenfatter tilbakemeldinger for fem næringssektorer. I februar var ESI 95,4, både i eurosonen og i EU totalt sett. En verdi under 100 innebærer forventninger om produksjonsnedgang, mens verdier over 100 betyr produksjonsvekst. Flash-estimatet på forbrukertillit for mars ble sluppet på onsdag i forrige uke og viste at forbrukertilliten fremdeles er svak, selv om den bedret seg noe fra netto -15,5 til -14,9. Aktiviteten har stagnert i eurosonen, med en aktivitetsvekst på knappe 0,1 prosent i fjerde kvartal i fjor. Det er særlig kraftkrevende tysk industri som har bidratt til den svake utviklingen.

USA: PCE

Prosentvis endring år/år

Langfredag slippes **konsumdeflatoren (PCE) i USA**, som er sentralbankens foretrukne indikator for prisvekst. I januar var konsumdeflatoren 2,4 prosent høyere enn ett år tidligere. Konsensus er at årsendringen klatrer opp til 2,5 prosent i februar. Sentralbanken holdt som forventet styringsrenten uendret i forrige uke og signaliserer fremdeles tre rentekutt à ¼ prosent-enhet innen utgangen av året. Dette til tross for at både anslagene for aktivitetsvekst og inflasjon ble justert noe opp av sentralbanken i forrige uke. Vi venter at det første rentekuttet kommer på rentemøtet i september.

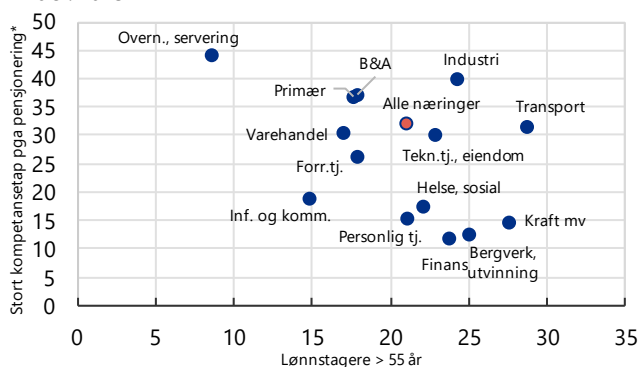
Eirik Ese

Kalender		Sist	Nå
Tir 0800	NO: Prod.indeks for B&A		
Ons 0800	NO: Varehandel, Varekonsum		
Ons 0830	SWE: Rentemøte	4,0%	4,0%
Ons 1100	ØMU: Economic Sentiment	95,4	
Fre 1330	US: PCE feb	2,4%	2,5%

I likhet med store deler av verden står Norge overfor demografiske utfordringer knyttet til en aldrende befolkning. I 2020 passerte antall alderspensjonister én million, og antallet vil være dobbelt så høyt rundt midten av 2040-tallet, ifølge SSBs fremskrivninger. Aldringen fører ikke bare til en økt forsørgerbyrde for de som står i jobb. Flere eldre vil også isolert sett øke behovet for flere helse- og omsorgsarbeidere. Helse- og omsorgssektoren vil derfor legge beslag på en større andel av arbeidskraften. For næringslivet fører avgangen av eldre arbeidstagere både til tap av arbeidskraft og kompetanse. I NHOs medlemsundersøkelse i juni 2023 svarte en av tre av bedriftene som har ansatte som vil gå av med pensjon neste året, at dette i stor eller noen grad vil føre til tap av viktig kompetanse som blir vanskelig å erstatte for bedriften.

Norge: Seniorer og kompetansetap

Andel, 2023

*Bedrifter som oppgir 4 eller 5 på skala 1-5 på pensjonering vil føre til tap av viktig kompetanse som blir vanskelig erstatte, stilt til de som har ansatte som vil gå av med pensjon neste året.
Kilde: Statistisk sentralbyrå / NHOs medlemsundersøkelse, juni 2023

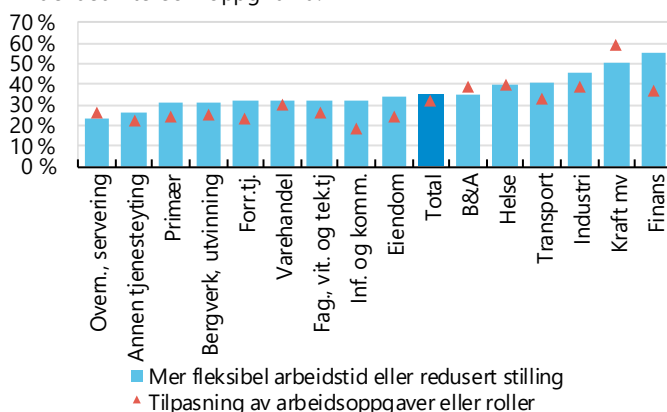
Aldringen rammer noen næringer mer enn andre, både i form av hvor mange eldre arbeidstagere det er i næringen, og hvor vanskelig kompetansen er å erstatte, jf. figuren over. Transport og industri er næringer som skiller seg ut med både andel lønnstagerer over 55 år høyere enn gjennomsnittet, og hvor en forholdsvis stor andel bedrifter oppgir at pensjonering vil føre til tap av viktig kompetanse. Kraft, vann og renovasjon, finans og bergverksdrift og utvinning er tre næringer med andel seniorer over snittet, men hvor det er en relativt lav andel bedrifter som oppgir tap av viktig kompetanse. For utvinningsnæringen ventes i tillegg arbeidskraftsbehovet å avta i tiårene foran oss som følge av utfasingen av petroleumsvirksomheten. Overnattings- og serveringsbransjen har lavest andel seniorer, men samtidig høyest andel som oppgir at kompetansen er vanskelig å erstatte. Det kan reflektere at selv om andelen seniorer er lav i denne næringen, så har de som går av med pensjon en erfaring det er vanskelig å erstatte.

For å løse arbeidskrafts- og kompetanseutfordringene er ett viktig bidrag at flere står lengre i jobb. I vår medlemsundersøkelse fra juni 2022 svarte fire av fem bedrifter at det er litt eller svært viktig at de ansatte jobber så lenge de kan før de går av med pensjon. Pensjonsreformen som trådte i kraft i 2011 har gitt incentiver til å stå lengre i jobb, og bedre utdanning og helse i befolkningen kan ha bidratt til at folk kan arbeide lenger enn

før. Begge deler har trolig bidratt til at sysselsettingsandelen har økt blant de eldre de siste 20 årene. Pensjonsforliket i mars i år vil øke aldersgrensene i folketrygden i takt med at levealderen øker. Det vil forsterke incentivene til å stå lenger i jobb ytterligere.

Tiltak for seniorer lenger i arbeid

Andel bedrifter som oppgir å ha.

Kilde: NHOs medlemsundersøkelse, juni 2023

I en undersøkelse gjennomført av NAV, publisert i Arbeid og velferd 1-24 i forrige uke, svarer mer enn halvparten at de ønsker å gå av med pensjon ved 62 år eller tidligere. Samtidig forventer mer enn halvparten å måtte jobbe til de er 67 år eller eldre. Mer enn en fjerdedel venter å jobbe til de er 70 år eller eldre. På spørsmål om hva som skulle til for å jobbe etter 62 år ble helse oppgitt som viktigst (79 prosent blant kvinner, 72 prosent blant menn). Deretter høyere pensjon (58/54 prosent), arbeidsmiljø (56/50 prosent) og muligheter til å jobbe redusert (51/45 prosent). Resultater fra vår medlemsundersøkelse i juni 2023 gjenspeiler at mange bedrifter har forsøkt å imøtekomme disse ønskene. Drøyt en av tre av bedrifter oppgir at de tilbyr mer fleksibel arbeidstid eller redusert stilling for å få seniorer til å arbeide lenger, mens 32 prosent oppgir å tilpasse arbeidsoppgaver eller roller. At ikke enda flere bedrifter oppgir å tilby dette, reflekterer nok at mange bedrifter har få eller ingen eldre arbeidstagere som tiltakene er aktuelle for. Næringsfordelingen, jf. figurene over, viser at det er en sammenheng mellom aldring, og at bedriftene legger til rette for å holde arbeidstagerne lenger i jobb. Etter hvert som aldringen gjør seg mer gjeldende, vil også flere bedrifter måtte tilpasse seg denne utviklingen.

Hallvard Mørck

Område samfunnsøkonomi		
E-post	Ansvar	Mobil
oystein.dorum@nho.no	Sjeføkonom	907 88 762
eirik.ese@nho.no	Norsk økonomi	416 77 620
nina.lillelien@nho.no	Energi/klima	930 23 098
torill.lodemel@nho.no	Arbeidsmarked, lønn	924 25 850
hallvard.morck@nho.no	Norsk økonomi	970 75 067
victoria.sparrman@nho.no	Norsk økonomi, arb.marked	924 92 461
bard.ola.tjonneland@nho.no	Internasjonal økonomi	930 22 705